

L'ÉLECTICA

EL CAS

MOREL

Rubem Fonseca

Matos i Vilela es troben a la porta de la presó. Sol, Vilela tindria dificultats per a entrar-hi; però amb Matos les portes són obertes. Arriben a la cel·la de Morel.

Un cau menut. Llit estret amb cobertor gris. Taula plena de llibres; ràdio portàtil; palangana; latrina; més llibres apilats al terra.

Morel és un home prim, pàl·lid, de cabell fosc, blanquinós als polsos. Arrugues profundes li marquen la cara. Vist una camisa blanca i un pantaló color de cendra, arrugats. Probablement dorm amb aquesta roba.

–Tinc dos dels teus llibres ací.

Busca els llibres, només en troba un.

–L'altre ha desaparegut. Que no vols seure? –Morel asseynala a Vilela l'única cadira de la cel·la.

–Us deixaré a soles. Encara tinc molta faena –diu Matos.

–Gràcies. –Morel encaixa fort la mà de Matos.

–Us entendreu molt bé. Quan vulgueu, toqueu a la porta i demaneu per l'inspector Rangel.

Matos se'n va.

–No sé com començar –diu Morel–. El rei digué a Alícia: «comença pel principi, després continua, arriba a la fi i para». Però on és el principi?

Vilela:

–També pots començar pel final i acabar pel principi, o pel mig.

–Necessite la teua ajuda.

–Digues com.

–Necessite escriure un llibre. No te'n parlà Matos?

–Em digué que volies parlar amb un escriptor.

–Vull ajuda per a escriure un llibre.

–Com menys ajuda dels altres, millor.

Morel reflexiona un instant.

–Estic molt cansat.

–Precisament és així com s'escriu.

–Vull tenir la seguretat que me'l publicaran.

–Aquesta seguretat no la pots tenir mai.

Morel està assegut en una llitera. S'hi ajau lentament, amb els braços encreuats sobre els ulls. De damunt de la taula, Vilela agafa un llibre: *Visão e Invenção*.

–Serveix escriure, si ningú no et llegirà?

–Serveix sempre.

–Passe les nits somiant la meua carrera literària –la ironia en la veu és forçada–. Vols una galeta?

Una capsa de llanda de galetes sota la llitera. Mengen galetes.

–On vas trobar aquesta pila de llibres?

–Són meus.

–Qui els ha portats?

–El comissari Matos. Vaig donar-li la clau de ma casa. Jo li demane els llibres, ell va a la meua biblioteca i els agafa. A voltes em compra un llibre, però el seu gust coincideix ben poc amb el meu.

–Has escrit ja alguna cosa? –pregunta Vilela.

AVERTISSEMENT

Ce livre n'est pas fait pour les enfants, ni même pour les jeunes gens, encore moins pour les jeunes filles. Il s'adresse exclusivement aux gens mariés, aux pères et mères de famille, aux personnes sérieuses et mûres qui se préoccupent des questions sociales et cherchent à enrayer le mouvement de décadence qui nous entraîne aux abîmes.

Son but n'est pas d'amuser, mais d'instruire et de moraliser.

Qualsevol semblança amb persones vives o mortes és una pura coincidència.

Recorde que quan vaig entrar al cabaret, a São Paulo, la vella Dorotea de seguida em demanà que tocara la guitarra per a ella. Per desgràcia no era possible. Jo no sabia tocar aquest instrument.

A Belo Horizonte el cel era brut. Jo eixia amb les butxaques plenes de mandarines i anava pels carrers intentant pegar xuts a tots els pinyols. A Belo Horizonte jo no era músic.

—De seguida he vist per la teua cara que eres un home del mar —ha dit Marlene Lima, que va passar la vida intentant ser artista de cine i ara era una dona de trenta anys marginada.

Érem al suburbi. Jo descrivia a Marlene les meues aventures pels països d'Àsia.

A Rio vaig tornar a la meua impostura de músic d'orquestra. El porter de l'hotel em mirava respectuós, ell volia ser músic, ho intentava amb el saxo, el trombó, però tenia predisposició a la tuberculosi.

Discoteques de la ciutat.

–Puc convidar-te a res?

–Tu qui ets? Un industrial ric o un gandul?

–Un industrial ric.

–D'on?

–São Paulo.

–Ah, São Paulo... És lluny de Porto Alegre?

Tenia accent d'estrangera europea. Gran, ulls blaus. Havia conegut un *tio* a Porto Alegre.

–Tu el coneixes? A Carlos Rocha?

–No.

M'agafà la verga i preguntà:

–Vols que et faça feliç?

Volia fer-me feliç allí mateix en el racó del bar. Ràpid i sense dolor.

–Ací no. Anem a un altre lloc –vaig dir.

–La gent en paga dos-cents per estar amb mi.

–D'acord.

–Però únicament si tens condons.

Isç i me'n vaig a buscar una farmàcia. Torne on era ella. Li ensenye la capseta.

Eren les tres del matí.

Eixim, per agafar un taxi.

–Ilha do Governador.

El taxista no volia anar-hi. Discussió violenta entre nosaltres. La dona i jo guanyem.

Una casa pobra, increïblement calorosa. Desembre. Les

parets plenes de fotografies. Ella als sis anys, als set. Als quinze, als divuit. Sempre sola. Ni pare, ni mare. Sola. Ni amics.

–Saps, nosaltres els trapezistes tenim els peus molt hàbils –digué ella–. Aleshores fou quan vaig saber que havia estat trapezista, quan era menuda. Me la veia amb els pares, que treballaven al Circ Sarrazani.

Li demane un whisky. Només tenia Coca o tònica.

–El meu amic de Porto Alegre és un intel·lectual. Jo no confie en els intel·lectuals.

–Ni jo.

Durant quinze minuts estigué traient-se ganxos del cap.

Era atractiva. Òbric la cremallera del meu pantaló i m'exhibisc per a ella.

–Calma, criatura. On és el condó?

Els romans inventaren el preservatiu, segons conta Antonius Liberalis en les *Metamorfosis*. El 1564, el Dr. Falloppio el va redescobrir, en recomanar l'ús d'una bosseta de llinet com a preventiu de les infeccions venèries.¹

M'entraren ganes d'anar-me'n.

–Me'n vaig.

–Calma, xaval.

Vaig mirar-me a l'espill que hi havia a l'habitació. Realment, jo tenia fins i tot la cara malaltissa d'algú amb gonorrea.

Vaig intentar telefonar un taxi, no el vaig aconseguir.

1. La narrativa de Paul Morel és interrompuda freqüentment per citacions. Algunes són d'ell mateix; unes altres, d'autors probablement llegits en la presó.

–Me'n vaig.

Per la cara de l'extrapezista vaig veure que ella estava tan en la merda com jo.

–És pel condó? –Ja no tenia l'aspecte d'una persona de peus experts. Era una dona cansada.

–No.

–Els dos-cents cruzeiros? És aquesta la raó?

–Vull anar-me'n, només això.

Va posar-se el dit polze en la boca i començà a rosegar-se les ungles.

–Fins després –vaig dir.

Ella digué:

–No tens el meu telèfon. –Sense inflexió, com si no sabera el que deia.

Jo:

–Sí, no tinc el teu telèfon.

Ella:

–Tu no tens el meu telèfon.

Vaig eixir.

Vaig pensar: ningú no ha passat mai per aquests carrers a peu, de matinada. Va entrar-me por. Vaig cridar, Paul Morel!, diverses voltes, per habitar-me al nom.

A l'avinguda Brasil, vaig trobar un taxi.

En arribar a l'hotel tenia un telegrama on se'm comunicava que ma mare havia mort i l'havien enterrada al seu poble. Fer portar el cos costava molts diners.

Temps.

Vaig despertar-me, com sempre, amb una sensació de desapropiament, aquell dia en què tot començà i vaig retrobar Joana. Havien passat molts anys.

Em vaig alçar del llit enutjat amb mi mateix, sense recordar bé si el paper ridícul que havia fet havia estat ahir o la setmana passada. On? En casa de qui? Què havia passat?

La meua cambra tota desendreçada. En separar-me de Cristina, una neuròtica compulsiva, li vaig dir quan te'n vages, pense posar aquesta merda cap per amunt, prou d'ordre, d'aspiradores, de soldats del servei de la neteja que em regiren els llibres i els quadres, això es tornarà una selva verge.

(Crec que he acabat exagerant.)

La roba tirada pel terra, al costat de càmeres, ulleres, fotos, botelles, llibres, ferralla, teles, tubs de tinta, discos, gotes. El meu cap és un palimpsest.

Davall de la dutxa, assegut a terra, l'aigua freda cau damunt de mi. Això que tu sents és nàusea, dic en veu alta. El pitjor és que no hi ha cap sensació de vòmit. La meua ansietat és una altra.

El telèfon sonà. Vaig eixir regalimant de la dutxa, vaig contestar que no hi havia ningú a casa, allò era una gravació, «les paraules no se les emporta el vent, alerta amb la cinta».

—Estàs bé?

—No.

—Espera'm ací, no penges, sóc el Roberto.

Volia que fera una foto de cervesa.

—No vull perdre el temps amb això.

—És un concurs.

En algun racó de casa hi havia una pila de revistes internacionals d'art publicitari i en cap hi ha cap foto de cervesa. Si te'n trobes una, deu ser una merda.

–Parlem-ne –insistí. Era un home amb paciència.

–Ara estic tot banyat. M’has tret de la dutxa.

–Aleshores, et telefone després.

M’ensabone el cos: cada volta més prim, cada dia més ullerós, una figura romàntica. Les dones confien totes en mi. Repugnància.

Aquell dia estava decidit a deixar la beguda, reintegrar-me en la societat, cedir, transigir, respectar les formes.

–Faré tot el que vulgueu! –vaig exclamar mirant-me la cara en l’espill.

El telèfon ha sonat. Còctel a casa de Miguel Serpa.

Després, novament el Roberto. Ell fou director de l’Andrade & Leitão.

Res no tenim a perdre,
excepte les paraules.

–Pots parlar?

–Sí que puc –vaig contestar.

–Aleshores? Faràs les fotos?

Ho pense una mica.

–Les faig.

–Quan?

–Demà. Avui estic baldat.

–És clar. Demà. Una abraçada. Compte amb tu.

–Pots comptar-hi.

El vertader escriptor no té res a dir.

Té una manera de no dir res.

Miguel Serpa em rebé amb molta deferència.

Moltes dones. Vaig identificar de seguida la senyora Elisa Gonçalves. Portava un vestit llarg, els moviments equilibrats, forçats; sentia en el meu cos cada pas que feia ella, com si estiguérem abraçats. Elisa caminava impacient pels salons, fumant, inquieta. Jo la coneixia per fotos i d'òida. No m'interessà mai, però aquell dia vaig sentir, de manera inesperada, una atracció terrible per ella.

Elisa de nou: cara prima, ossuda, cabell negre, boca gran de llavis grossos, ulls obscurs brillants, una cara espavilada. Em vaig quedar imaginant actes lascius amb ella. Vaig parar a certa distància, l'observava sense que ella se n'adonara.

En aquest instant, sorgí Joana, acompanyada dels seus pares, l'ambaixador i l'ambaixadora Monteiro Viana. Vaig intentar seguir-los amb la mirada, però de seguida es van perdre enmig de la multitud. Hi havia, si més no, tres-centes persones en l'enorme casa de Serpa. M'agradaria veure Joana prop d'Elisa. Joana deia d'Elisa: «És una cotorra vella enlluernada que està tot l'any eliminant-se la seua execrable pell fluixa i caiguda». Joana tenia vint anys, exactes. Elisa vorejava la fi dels trenta.

Vaig acostar-me a Elisa. Ella i els que l'envoltaven pararen de parlar.

–Tots els teus retrats estan mal fets, en cap no hi ha profunditat; en cap no ets tu.

–Retrats? –Elisa, amb cortesia.

–Fotos. Només conec les fotos. Permet que em presente.

–Ja sé qui ets i no hi estic interessada. –Elisa tornà a enraonar amb la persona que tenia al costat.

Vaig deambular pels salons del Serpa, després del menyspreu d'Elisa, bevent amb rapidesa per a emborratxar-me.

Em trobe Joana.

–Per què no anem fora? –demanà Joana.
–On vols anar?
–A algun lloc on pugues explicar-me què són les sèries de Fibonnaci –digué Joana, rient.
–No m’abelleix. Crec que estic tornant-me impotent.
–Prefereixes quedar-te ací enmig d’aquests oportunistes endiumenjats?
–Ja t’he dit que estic fluix. Ah, qui poguera ser un campió de fer el sexe!

La seua bellesa féu que els polsos martellejaren violentament i m’assecà la boca. Ningú no hauria pogut deixar d’admirar-la: era molt prima, amb els pits menudets, el ventre pla, els flancs de línies rectes: el seu triangle a penes estava eriçat per un borriçol suau. Em turmentava, exasperava els meus desitjos. Vaig alçar el seu cos i vaig aixafar els meus llavis contra els seus.

–Jo faré que et vinguen ganes.
–No ho sé.
–Isquem d’ací i comprem una tralla –digué Joana.
–A les hores que són no trobarem cap tenda on comprar això –vaig dir, mentre sentia una forta agitació dins el cos.
–Me’n vaig a l’Hípica i n’agafe una. Vols o no vols pegar-me amb una tralla?
–Sí.
–Me’n vaig davant. Vaig a buscar la tralla i ens trobem en l’apartament.
Exit Joana.

Vaig tornar als salons per veure si pescava alguna tia. Només pensava en això. La vaig trobar.

–Tens un paper en la bossa?

–Ara veuré. Pren.

–Tens un bolígraf?

–Tinc un llapis de celles.

–Aleshores escriu en aquest paper el teu nom i el teu número de telèfon.

Em guarde el paper a la butxaca i me n'isc.

Al paper hi havia escrit: «Lígia», i el número del telèfon.

Agafe el cotxe. Me'n vaig cap a l'apartament. Vaig provar de dormir. Vaig esperar Joana, pensant.

Per damunt de tot sigues sincer amb tu mateix.

Arribà Joana.

–Has dut la tralla?

–Sí.

Joana em passà un paquet. L'òbric. Una tralla amb el mànec de plata, per a ser usada amb cavalls de raça.

Vaig mirar Joana, els collars al coll, el mocador al cap. Vaig sentir una tendresa molt gran per ella. La vaig abraçar.

–M'agrades molt, tu.

–A mi també m'agrades molt tu.

–Vols continuar només parlant, sense fer res? –vaig preguntar.

–És una bona idea.

Ens gitem, abraçats.

–Estic aprenent moltes coses amb tu.

–Res...

–Color. Jo no sabia res del color. Quin món immens...

–La percepció del color és una experiència personal extremadament subjectiva, és impossible ensenyar a veure el color, fins i tot ensenyar a usar el color és difícil.

–Estic a casa mirant els meus llibres de pintura i recordant les coses de què em parlaves. Ahir, per exemple, vaig tenir la visió esquizoide de Francis Bacon...

La frase era literalment meua. Tenia intenció de dir-li que últimament jo parlava menys cada volta. D'art tradicional, no volia fer-ne mai més. Caixes, objectes, muntatges fotogràfics, instal·lacions, feia coses així, perquè en realitat m'havia assecat. Els cretins dels crítics, aquests pobres dimonis, macarrons de la creativitat, acabaven descobrint significats estèrils en tot aquest fem.

Jo estava buit, la meua única eixida era soldar ferro vell, encolar, simular, enganxar, copiar tot el que poguera.

Tombats de panxa per amunt. Joana, una de les cames alçada, mostrant la seua cuixa llarga i carnosa. Vaig passar les mans per les cames de Joana. Ella tenia els braços oberts, les dues mans sota el bescoll, jo li mirava les aixelles afaitades.

No digues sotabraç. Digues aixelles.

Vaig besar la cavitat que hi havia en la junta del braç amb el tronc. Olor suau de desodorant. Amb la punta de la llengua, vaig tocar el sotabraç de Joana.

–Això m'aborrona tota.

Ens arranquem la roba, apressats.

–En terra –digué Joana.

Joana es gità, va desemperesir el seu cos prim, estirant els braços i les cames.

Vaig gitar-me sobre ella. Joana ajuntà el seu cap amb el meu. Vaig apartar la meua cara d'ella.

–Vull veure't la cara a mesura que vaig entrant dins de tu.

L'eufòria de Joana m'omplí d'alegria i exaltació.

–Obri els ulls –vaig dir jo–, mira'm!

Els dos mirant-nos l'un a l'altre, mentre els nostres cossos s'animaven.

Vaig agafar ben fort el cap de Joana, l'espentava contra mi.

–Que no em pegues?

–Amb la tralla?

Els nostres moviments cada volta més violents.

–Com em pegaràs amb la tralla? Ací tombada? O jo isc corrent i tu corres darrere de mi fins que m'acorrales en un racó i aleshores pega'm, pega'm, pega'm...?

–No ho sé, com tu vulgues –vaig poder dir.

–Pega'm almenys amb la mà –demanà Joana.

Sostenint-me en la mà dreta, vaig pegar una bufetada amb l'esquerra a la cara de Joana. Joana tancà els ulls, la cara crispada, no va dir ni ai. Vaig amollar-li una altra bufetada, aquesta amb la mà dreta, amb més força.

–Pega'm, pega'm!

Vaig pegar-li amb violència. Joana féu un gemec agut. Vaig continuar pegant-li, sense parar.

–Dis-me puta...

–So puta!

–Més, més!

Vaig dir-li tots els noms lletjos que sabia, li pegava amb força a la cara. Els nostres cossos amerats de suor. Llepava la cara de Joana, encesa de la pallissa que havia rebut. Les

nostres boques xuclaven la suor que regalimava de la cara de l'altre. Des de dins de mi, d'un abisme fondíssim, venia l'orgasme, una passió acumulada feia explosió.

Les visites són els dijous.

–Quina és la teua opinió? Ací dins jo només pense a fer el sexe, en sexe... dis-me alguna cosa.

–Aquell orgasme apoteòsic tanca el capítol com si fóra el final d'una opereta.

–Com és que pots trobar possible que un individu amb por de tornar-se impotent tinga un orgasme?

–Em vaig oblidar de la conversa de Paul Morel amb Joana. El personatge, Paul Morel, ets tu mateix? No hi ha, en la realitat, cap industrial Miguel Serpa, ni l'agència Andrade & Leitão. N'he fet la comprovació –diu Vilela.

Morel no respon.

–Per què uses el seu nom?

–Això té importància?

–No.

–Em deceps. L'única realitat no és la de la imaginació? Diguem que aquesta és i no és la meua vida, i que jo, l'únic que vull, és la teua opinió sobre l'escriptor.

–Preferisc no dir res. Almenys per ara.

–De moment, ja n'hi ha prou. Ara estic motivat. Però si desistisc, hauràs d'estimular-me, tu. Per favor.

–Conforme, si desisteixes.

–Escric i destrosse, escric i destrosse. Destrosse més del

que guarde. Està clar això? Deliberadament, estic tractant d'escriure amb precisió, com un putot d'aquests de l'Acadèmia –diu Morel–. Jo pensava que els escriptors ho alçaven tot al calaix –continua Morel.

–Alguns ho fan.

–Has tingut dificultats amb la meua lletra?

–No cap. Vaig buscar una mecanògrafa perquè passara les pàgines que em donares.

–És guapa?

–Més o menys.

–Descriu-me-la.

–És morena. Intel·ligent.

–Ja te l'has tirada?

Vilela sembla sorprés amb la pregunta. Morel se n'adona.

–Disculpa.

–No ho hem fet, no, no.

–Ahir em vaig masturbar. La primera volta des que estic tancat.

Quan vaig arribar per a fer les fotos, ja estaven esperant-me els homes de l'Andrade & Leitão i la model. El contacte de l'agència va preguntar-me què em semblava la xica. Vaig respondre que no l'havia vista.

Volien fer una d'aquelles fotos habituals de la dona amb una cervesa, en la línia dels plaers de la vida, la platja, el mar, el sol. Vaig dir que era una cosa vella, però el contacte, anomenat Alípio, trobava que el públic oblidava les coses, que tot el món era imbècil, incloent-hi el client cerveser. Aleshores vaig ordenar que instal·laren al fons un mar que podia servir, vaig preparar la Sinar amb la lent *portrait* i vaig anar a parlar amb la

rossa, que estava fumant tranquil·lament. Em digué que havia fet ja de model abans, una volta més, per a una pasta de dents, i somrigué per a ensenyar la dentadura; no sabia el nom del fotògraf, únicament que era un gros amb bigots.

–Saps el meu nom? –vaig preguntar.

–I tu saps el meu? –respongué ella, imitant el to avorrit de la meua veu. Acabàrem dient-nos els nostres noms. Ella es deia Carmen. Mentre es posava el biquini, jo feia broma a l'home de l'estudi, anomenat Jair, dient-li que aquell mar era una porqueria.

Qui puga pensar que la fotografia és una professió molt excitant està completament equivocat. Els fotògrafs gigolós que acompanyaven les actrius pel món al final de la dècada dels seixanta crearen aquesta il·lusió. Ser fotògraf és un emprenyament. Un fotògraf lliga, però un dentista també.

Quan acabà Alípio, vaig dir-li: «Deixa'm que m'emporte la rossa». No li agradà massa la idea, però l'acceptà.

Carmen eixí del vestidor i li vaig preguntar si volia fer un tomb. «Depén», respon ella. «Depén de què?», pregunte. «Del tomb que vulgues fer.» Vaig explicar que aniríem a menjar qualsevol cosa i després a escoltar música a ma casa. «Depén», va repetir ella. I jo, encara, «Depén de què?». Ella volia saber quant li pagaria. Jo no m'esperava això, no estava acostumat a pagar i vaig dir-li: «Aleshores *ciao*». Pregunte si ella acceptava un xec i ens n'anàrem al restaurant. «No tens l'aspecte d'una tia de programa», vaig dir, i ella em respongué «*Part time*», tranquil·lament, però amb una certa agror. Durant el dinar vaig notar que, per moments, es posava trista i, quan vaig preguntar el perquè, em contestà que era a causa del seu fill, «una criatura de quatre anys que viu amb la meua germana». Totes les putes tenen un fill, però no em vaig parar a pensar

el que això significava. Ignore per què, però aquella història del fill em deixà sense motivació.

Maupassant presumia més de les seues aventures amoroses que de la seua literatura. «Ho faig més de sis voltes en una hora», deia. També afirmava que les novel·les són més fàcils d'escriure que els contes. Visqué en una època en què la gent moria de sífilis, inclòs ell mateix.

–Escolta, ho deixem per a un altre dia? –vaig demanar.

–Com vulgues –contestà Carmen.

Ara em venia al cap el vell malalt.

A l'hospital.

Amb una bomba de succió, la infermera extreia el refredat del pulmó d'aquell vell, que, amb els ulls tancats, intentava impedir que la sonda li davallara per la gola.

–Com va la cosa? –li vaig preguntar.

–Igual –respongué la infermera, una mulata prima, amb la cara indiferent de les persones que viuen del patiment dels altres.

El vell estava així trenta dies.

El refredat obscur davallava per un tub transparent i era depositat en un llibrellet al terra. El refredat era tan gros que repetidament la infermera treia el tub de dins de la gola del vell i el submergia en un flascó de líquid de color per a desembussar-lo.

–Ara el giraré, el metge ha ordenat donar-li la volta cada dues hores –digué la infermera–. Vol fer el favor d'eixir?

Des del passadís, sentia la remor de l'aparell de succió. Em recordava una gasolinera.

Quan isqué la infermera, vaig tornar a entrar a l'habitació. Vaig quedar-me mirant els braços prims del malalt, inflats i tacats de negre de tant de sèrum i transfusions.

Mon pare obrí els ulls.

–Quan vulgues saber com estic, pregunta-m'ho. Aquestes foques no saben res.

–Creia que estaves dormint.

–I no preguntes com està ell. Jo tinc un nom.

–Com està, senyor Alberto?

–Malament –respongué ell–, tinc dolors.

–El tracten bé?

–Em donen una injecció i el dolor es calma, però aleshores sent una cosa que em punxa cap avall, tinc por.

El vell féu una pausa.

–Tinc por de caure del llit.

Mon pare tancà els ulls. Vaig esperar que s'adormira.

Vaig eixir sense fer soroll, i vaig tancar la porta suauement.

Quan jo era fora, el vell obrí els ulls i sospirà. Jo no el vaig veure, però ell obrí els ulls i sospirà. Per a ser exacte, badallà. Ell volia fer un sospir, però badallà. Es trobava tan a les últimes que ni sospirar podia.